

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
katedra občanského práva
doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí diplomové práce

POSUDEK

diplomové práce Jitky Forstové
„Povinný díl a otázky s ním spojené“

V relativně autonomní oblasti občanského práva, kterou představuje dědické právo, se otázkám povinného dílu a otázkám s ním nerozlučně spojeným (tj. zejména nepominutelným dědicům, kolaci a vydědění) nevěnuje v diplomových pracích příliš mnoho pozornosti. A není se co divit. Jde o téma velmi specifické, které sice vykazuje svůj značný praktický význam, které však teoreticky nepředestírá příliš mnoho k odhalení a které přitom není snadné bez nedostatků náležitě podchytit a literárně zpracovat. Proto lze uvítat, že si autorka tuto materii ke zpracování vybrala.

Stejně tak lze uvítat, že ke zpracování vybrané látky autorka přistoupila s rozmyslem a rozumně ji systematicky rozvrhla. Učinila tak rozdělením práce na dvě základní oblasti, a to na historickou pasáž a na pasáž věnovanou aktuální právní úpravě. Zmíněná první část se pak orientuje (jak to analogicky bývá v celé řadě jiných diplomových prací) nejdříve na římské právo, poté na právní úpravu ABGB až po rok 1950 a konečně na právní úpravy platné a účinné od tohoto roku až do vydání současného občanského zákoníku, přičemž navíc se v práci ještě podává pohled na vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937. Druhá a hlavní část práce pak nejprve detailně rozebírá problematiku nepominutelných dědiců a v souvislosti s nimi též jejich ochranu, jakož správně i jejich právo na nutnou výživu. Dále se pozornost věnuje povinnému dílu a v jeho souvislosti otázkám způsobu jeho zanechání, způsobu jeho vypořádání a konečně i jeho výpočtu. Konečně ve zbývajících výkladech je pojednáno jednak o započtení na povinný díl a jednak o vydědění.

Chvála autorky a její práce ovšem může a koneckonců i musí jít daleko za hranice vědecké odvahy rozumného systematického přístupu. Zřejmé rozsáhlé praktické zkušenosti a erudice totiž autorce umožnily dosáhnout výsledku, který je v rámci diplomových prací zjevně nadprůměrný. Ve stručnosti lze říci, že je v práci postiženo v zásadě vše, co v ní

postiženo být má, a že je to postiženo ve formě nebývale pečlivého, někdy až precizního zpracování. To se týká samozřejmě především obsahu, ale týká se to i formy, tj. samotného literárního projevu, který lze označit za velmi kultivovaný. K tomu se pak v neposlední řadě pojí chvála pramenů, o něž se práce opírá a jejichž rozsah i znalost jsou úctyhodné.

Jestliže mám kromě chvály prezentovat též kritiku, mohu tak učinit na obecné úrovni jen v omezené míře a na úrovni jednotlivostí v míře ještě mnohem omezenější.

Z obecného hlediska lze práci shledat jako značně popisnou. Této námitce lze ovšem čelit jednak tím, že popisností dnes trpí většina diplomových prací, ba i řada literárních děl renomovaných autorů, a jednak tím, že dané téma (jak bylo ostatně již naznačeno) příliš mnoho invenční teoretické analýzy nepřipouští. Další námitku lze vznést v tom smyslu, že historická pasáž svým rozsahem přesahuje vlastní meritorní zpracování látky ve druhé pasáži práce. I zde ovšem lze autorku omluvit; nejen proto, že historické výklady jsou zpracovány velmi dobře, často skutečně komparativně, ale především proto, že jejich obsah má pro pochopení dnešní právní úpravy svůj mimořádný význam. Zbývající obecné výtky jsou konečně již jen formální: nejednou se myšlenka v práci opakuje a výklad je občas až lapidární, u citovaných kolektivních prací není jasné, kdo je autorem citovaného, resp. parafrázovaného názoru.

Co se týče jednotlivostí, opravdu jedinou podstatnější výtku lze vznést k nejasnosti boje autorky s důvodovou zprávou k občanskému zákoníku (na str. 60), a to s ohledem na ustanovení § 1648 OZ, které nenachází v práci zřejmě dostatečnou odezvu. Jinak jen telegraficky: tzv. „střední občanský zákoník“ (alespoň přinejmenším po většinu doby své účinnosti) ještě jistě nebyl socialistickým (str. 28 a násl.), zatímco v souvislosti s občanským zákoníkem z roku 1964 zase ještě nebylo možné hovořit o komunistické společnosti (str. 33). Jestliže autorka cituje kritickou poznámku Bednáře na adresu občanského zákoníku z roku 1950 (str. 34), pomíjí (aniž jí to ovšem lze patrně mít za zlé), že stejné kritice by mohl být podroben i aktuální občanský zákoník, k jehož autorům se právě Bednář hlásí a jako takový jej též chválí. Konečně částečně paradoxně působí klást vazbu mezi čl. 11 LZPS o tom, že „dědění se zaručuje“, a ochranu nepominutelného dědice, když tato ochrana je poskytována někomu, kdo dědicem nakonec třeba není (což si ovšem autorka uvědomuje).

Jak rozsah, tak i obsah mých právě formulovaných připomínek jasně signalizuje, kam směřuje mé celkové hodnocení práce. Tyto připomínky totiž nejsou než podružné a nemění nic na tom, že jde o práci, která jasně ukazuje nejen to, že si její autorka osvojila mimořádně rozsáhlé poznatky o zpracovávané problematice, ale i to, že získala nadstandardní schopnost tyto poznatky velmi vyzrálým způsobem prezentovat. Jinými slovy řečeno, předložila práci,

kteřá je velmi kvalitní a kteřá nejen splňuje, ale v nejednom ohledu i překračuje požadavky, jež lze na ni jako na diplomovou práci klást. Proto jednoznačně doporučuji, aby práce byla připuštěna k obhajobě.

V Praze dne 20. května 2020

doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.